

vénézők többsége is így volt vele), hogy ez az ember-utánzat, ez a mindig helyezkedő (de soha színt nem valló), egész korszakokat „átvészelő” ál-jellem: volt, van, létezik. És én ezt a sok álcú Poldini urat ismerem.

Poldini úr „napon olvadó aszpic” típusáról, az általa képviselt „semleges-ségről” azt mondja az író, hogy az „csakis egy történelmileg kiselejtett időpontban ábrázolható teljes dimenzióban”. Nos, Tomanek Nándor játékának nagy érdeme éppen az, hogy kiemelte a típust egy történelmi határhelyzetből, és az adott személyi vonatkozásokon túlmenően, általános érvényűvé, ma is időszerűvé avatta. Ahogy rezzenéstelen, szenttelen, nyájas arccal élte a maga hétköznapiját (és élőködött a mások jóhiszeműségén), Júdásra emlékeztetett: ilyen lehetett az is, amikor még Jézus közelében, meghitt társaságában élt, de már készülődött az árulásra. Ez az állandó árulásra készülődés, ez a mindig-ugrásra-készenlét benne volt (és benne van) Poldini úr egész művoltában. De nemcsak ez. Az a Poldini úr, akit Tomanek Nándor szinte holográfkép formájában élénk vetített, egyazon időben hamis tanú és köpenyét megszagató Kaifás. Amikor pedig látszólag ott-honába fogadja (valójában kilöki az éjszakába, a biztos halálba) a nála menedéket keresőt, gesztusaiban megvillant a minden hamis ítélkezésben megvillanó pilátusi kézmozdulat. És amikor a fia a szemébe vágja, hogy gyilkos, mentegetőzése: Káin-mentegetőzés. Valóban: hogy is lehetne Poldini úr — ez a „szerény” és „szelíd” lény — gyilkos? Hiszen ő a méltóság sznobos szobra. (De

ha nektár csöppen márvány-ajkára, megelevenedik és jóízűen lenyalja. Sőt — bár óvatosan — még a méhektől nyüzsgő kaptárok közé is bemeszkeedik. Viszont előfordul olyan eset is, hogy — persze „akaratán kívül” — valami főbb hellyel tisztelik meg. Ilyenkor soha nem mulasztja el az alkalmat, hogy — sokat sejtető célzásokba, „példabeszédekbe” burkolózva — fennhangoztassa „méltatlanságát” és „örök optimizmusát”. És „szerény” és „szelíd” marad akkor is, amikor szuperlatívuszokban magasztalják.) Némelyek elvtennek tartják. Pedig ez tévedés. Poldini úrnak éppen az az elve, hogy: elvtelen. Poldini úr kötéltáncos egy padlóra fetekett kötélén: a legnagyobb lelki nyugalommal végzi szemképrázató mutatványait, tudja, hogy semmit sem kockáztat.

A film befejezésekor — egy pillanatra — mintha megrendülne az önbizalma: üresnek és haszontalannak érzi az életét. Öngyilkosságra gondol, de elcsúszik a dunaparti lépcsőkön. Ez az elcsúszás elegendő ahhoz, hogy visszanyerje „külső-belső egyensúlyát”. És Tomanek Nándor alakításának egyik feledhetetlen mozzanata: feltápáskodik, megfordul, és lucskos nadrágjában elindul — a hivatalba. „Elpusztíthatatlansága tudatában, büszkén kihúzza magát: rá „szükség van”. Még a kísértését is elhesegeti annak, amit az élet dialektikája — a Jelenések Könyvének szavaival — mond: „Ismerem tetteidet. Bárcsak hideg volnál vagy meleg! De mivel langyos vagy és se hideg, se meleg, kivetlek a számból” (Jel 3, 15-16).

BALÁSSY LÁSZLÓ

SZÁMUNK IRÓIRÓL. — Tomka Ferenc teológiai doktor, jelenleg a Pápai Magyar Akadémia ösztöndíjasa Rómában. „Család, válás, magányos élet” c. írását 1972 márciusában közzöltük.

Király Ilona tanárnő, legutóbb (1971 május) „Szent Margit ereklyéinek története” és „Szent Margit legendái” c. tanulmányait közzöltük.

Vas József tanár a szentendrei ferences gimnáziumban.

Szántó Konrád ferences tanár a rend esztergomi gimnáziumában. Legutóbb (1971 október) „Változó és fejlődő erkölcsi törvények” c. cikkét jelentettük meg.

Makkai Ádám 1957 óta az Egyesült Államokban él. Nyelvészeti tanulmányait először a Harvard, majd a Yale egyetemen folytatta, az utóbbin 1965-ben doktori (Ph. D.) fokozatot nyert. Fő kutatási területe a szemantika, a fordításmélelet és a stratifikációs nyelvtan. 1967 óta az University of Illinois at Chicago Circle tanára „associate professor”-i rangban. *Idiom Structure in English* (Az angol nyelv idiómarendszer) c. könyve tavasszal jelent meg a hágai Mouton kiadó gondozásában.

Lukács László piarista tanár a rend kecskeméti gimnáziumában. 1970 decemberében „A boldogság karjaiban (C. S. Lewis)” c. tanulmányát közzöltük.